

DLA doktori értekezés tézisei

Ábrahám Márta

Bartók és Kodály zenei hatása
az 1945 után keletkezett hegedűversenyekre

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
28. számú művészet- és művelődéstörténeti
tudományok besorolású doktori iskola

Budapest

2013

IV. Eredmények

A Viski, Kókai és Balassa hegedűversenyek mindegyike remekmű, témámhoz az inspirációt ezekből a művekből merítettem.

Vonzott a számomra akkor már nem teljesen ismeretlen terület, igyekeztem minél többet megtudni a szerzőkről és darabjaikról. Műveiknek zenei értéke mellett megérintettek gondolataik a zeneszerzésről, nemzeti érzésekről, hagyománytisztelő szellemiségről. Munkámban az 1947–1997 között keletkezett hegedűversenyeket vizsgáltam, az 50 év terméséből 23 művet találtam és elemeztem. A hatások-ellenhatások című fejezetben szembeállítom a Bartókot követő, és az új utakat kereső kompozíciókat, komponistákat.

Disszertációm írása során egyre inkább megbizonyosodtam afelől, hogy ez az igen kiterjedt téma számtalan megismerésre és elmélyedésre érdemes területet kínál még, s remélem, hogy az általam megkezdett munkának lesz a jövőben folytatása.

I. A kutatás előzményei

Az 1945 után keletkezett hegedűversenyek megismerése, alapos vizsgálata és összehasonlítása ösztönzött a még felderítetlen terület kutatására.

A figyelmemet azután fordítottam e korszak hegedűre írott versenyművei felé, hogy alkalmam volt többször is koncerten, CD felvételen játszani ezekből a művekből. Dolgozatom írása során egyre jobban ráébredtem arra, hogy érdemes foglalkozni ennek a politikailag sötét korszaknak a zenei termésével, mert kétségtelenül értékes, időtálló darabok születtek.

Kutatásaim során a történelmi háttér felderítése bizonyult a legizgalmasabb szakasznak. A feltárt ismeretek tükrében egyéni sorsok, különböző szerzői próbálkozások, útkeresések körvonalazódtak a vizsgált hegedűversenyekben. Összehasonlításuk során számos olyan információról szereztem tudomást, amelyek ismeretében megadatott a művek elmélyültebb megértése, velük való azonosulás képessége.

II. Források

A kortörténeti áttekintéshez több munka is rendelkezésemre állt, ezek közül két könyv különösen nagy segítségemre volt: Kroó György *A magyar zeneszerzés 30 éve*, és Claude Kenneson Székely and Bartók. *The Story of a Friendship* című angol nyelvű kötete.¹ A zenei hangzó anyagokhoz sok esetben nehézkes volt a hozzáférés, hiszen ez a korszak még a tekerces szalagok, kazetták, LP-k idejére nyúlik vissza. Volt egy pár olyan felvétel, ami sem katalógizálva, sem digitális adatbázisban, vagy összesítésben nem szerepelt. Zenei könyvtárak, mágányújtémények és a Magyar Rádió archívuma voltak nyomozó munkám színhelyei. Több ízben fordultam személyesen a tárgyalt zeneszerzőkhöz, akiktől minden esetben szívélyes felvilágosítást, útmutatást, partitúrát, felvételt kaptam. Az ő nevüket a köszönetnyilvánítás oldalán külön említem.

---

¹ Kroó György: *A magyar zeneszerzés 30 éve*. (Budapest: Zeneműkiadó, 1975). Claude Kenneson: *Székely and Bartók. The Story of a Friendship*. (Portland: Amadeus Press, 1994).

III. Módszer

Dolgozatom első fejezetében az 1945 utáni új történelmi korszakot igyekszem átfogóan ismertetni. Természetesen a bevezetés középpontjában a kulturális, művészeti élet alakulása, fejlődése áll. Az új politikai berendezkedés és a Zsdanov által diktált irányvonal olyan erős mértékben meghatározták az akkori komponisták mozgásterét – különösen az 1945–1956 terjedő időszakban –, hogy ezek vizsgálata nélkül nem érdemes foglalkozni egyik művel sem. Kutatásaim során eme zenetörténeti háttér körvonalazása után három fő mű részletes analízise következik, 20 további művet rövidebb terjedelemben ismertetek. Végül a számomra legfontosabb: előadói szempontok szerint összegzem a feltárt ismereteket.

Az ideális agogika, dinamika, stílus és tempó kiválasztása nem lehet csupán a muzsikusz intuitív döntése. Dolgozatomban a tudatosan felépített előadói koncepció kialakításának számos feltételét, különböző aspektusát veszem sorra. Célom rámutatni az intellektuális megközelítés jelentőségére.

V. Az értekezés tárgyköréhez kapcsolódó tevékenység dokumentációja

2000. szeptember: koncert a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával Budapest, Zeneakadémia Nagyterem

Bartók Béla: 2. hegedűverseny

Szólista: Ábrahám Márta, vezényelt: Vásáry Tamás

2000: Pesti Vigadó, koncert a MÁV Szimfonikus Zenekarával

Viski János: Hegedűverseny

Szólista: Ábrahám Márta, vezényelt: Sallay Imre

2002. november: koncert a Danubia Szimfonikus Zenekarával, Budapest, Zeneakadémia Nagyterem

Király László: Concertino, Sosztakovics: Hegedűverseny

Szólista: Ábrahám Márta, vezényelt: Héja Domonkos

2002. május: koncert a Győri Filharmonikus Zenekarral, Győr, Richter terem

Balassa Sándor: Hegedűverseny

Szólista: Ábrahám Márta, vezényelt: Medveczky Ádám

2006: CD felvétel, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával, Budapest Magyar Rádió 6-os Stúdió

Viski János: Hegedűverseny

Szólista: Ábrahám Márta, vezényelt: Kovács László